

Для цитування: Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи : збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Кам'янське, 15–16 травня 2025 р. / Дніпровський державний технічний університет. Кам'янське, 2025. С. 337-341.

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Матвієнко С.І.

Розглянуто особливості професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку з музичного виховання. Вказано, яку роль у даному процесі відіграє ефективний педагогічний супровід. Проаналізовано погляди провідних сучасних українських вчених на проблему фахової підготовки майбутніх вихователів з урахуванням проведення роботи з музичного виховання дітей дошкільного віку.

Ключові слова: педагогічний супровід, професійна підготовка, музичне виховання, музичне виховання дітей дошкільного віку, навчальна дисципліна.

Важливе місце у системі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти займає музичне виховання, яке спрямоване на опанування дітьми раннього та дошкільного віку музично-культурним досвідом. Сучасна практика закладу дошкільної освіти (*тут і далі – ЗДО*) потребує вихователя, який здатний організовувати музично-розвивальне середовище для дітей, проводити роботу з батьками стосовно розвитку музичних здібностей дошкільників, проєктувати та проводити цікаві музично-дозвілєві заходи, укладати індивідуальні програми музичного розвитку дітей, що важливо для забезпечення наступності між ЗДО та ЗЗСО.

У практиці дошкільної освіти музичне виховання дітей спрямоване на формування у них мистецько-творчої компетентності. Як зазначено у Державному стандарті дошкільної освіти, *мистецько-творча компетентність* характеризується як здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного

результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності [1, с. 16].

Мистецько-творча компетентність розглядається як інтегрована якість, що включає домірну до віку обізнаність дитини у специфіці різних видів мистецтва (музичного, образотворчого та театрального), а також ціннісне ставлення дошкільника до мистецтва та мистецької діяльності й бажання сприймати мистецтво та взаємодіяти з його творами.

Від сучасного вихователя закладу дошкільної освіти вимагається сформована компетентність у галузі музичного виховання. На думку дослідниці Л. Березовської, така компетентність визначається за наступними показниками професійної діяльності:

- умінням запроваджувати сучасні освітні технології щодо організації різних видів музичної діяльності як у співпраці з музичним керівником, так і у самостійних заняттях дітей у другу половину дня та під час дозвіллевої діяльності;
- бути готовим до методичного забезпечення процесу музичного виховання з огляду на сучасні вимоги дошкільної освіти;
- уміти здійснювати моніторинг розвитку музичних здібностей дітей різного віку;
- уміти урахувувати музично-виховну складову у плануванні власної діяльності та стосовно укладання конспектів розваг, свят, творчих заходів [2, с. 149].

Якість підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти до подальшої професійної діяльності, яка стосується й музичного виховання дітей, визначається тим, наскільки було ефективно організовано педагогічний супровід даного процесу.

На думку Т. Коростіянець, *педагогічний супровід* – це особлива технологія освіти, що відрізняється від традиційних методів навчання і виховання тим, що здійснюється саме в процесі діалогу і взаємодії студента і викладача, і передбачає самовизначення студента в ситуації вибору і подальше самостійне рішення їм своєї проблеми [3, с. 71]. Автор цієї

концепції О. Газман визначив цей напрямок в педагогіці як педагогіка свободи, мета якої розробити засоби для формування свободо здатної особистості.

Особливу увагу щодо цього ми звертаємо на роль викладача вишу. На сьогодні спостерігається трансформація цієї ролі від такої, що простежувалася у традиційній вишівській системі як найбільш компетентного носія фахових знань і контролюючого суб'єкту пізнання до новітньої, яка розглядає викладача як організатора активної самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Головною метою в організації педагогічного супроводу здобувача вищої освіти є максимальне сприяння особистісному та професійному зростанню майбутнього фахівця.

Зазначимо, що побудова моделі педагогічного супроводу базується на взаємодії викладача та здобувача вищої освіти й така модель має бути динамічною, базуватися на сучасних підходах до організації освітнього процесу у вищій школі; урахувувати вимоги нормативно-правових документів, у тому числі – Стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня (2019 р.); Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», Державного стандарту дошкільної освіти тощо.

Окремі з питань щодо підготовки майбутніх вихователів до музичного виховання дітей розглянуто у працях О. Мкртічян, С. Науменко, Г. Падалка, Т. Танько, А. Шевчук та ін. вчених.

Зокрема, Т. Танько визначено низку педагогічних умов та шляхів їх реалізації стосовно музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Вчена вказує на те, що ефективність означеної підготовки можливо забезпечити, коли буде досягнуто комплексу необхідних для здобувачів вищої освіти музично-теоретичних знань, ціннісних орієнтацій та практичних умінь. На думку Т. Танько, важливо сформувати у майбутніх вихователів їхні виконавські можливості, а також розширювати музичний світогляд, у тому числі – шляхом самоосвіти [3, с. 39].

О. Листопад у контексті аналізу умов формування професійно-творчого

потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів під час навчання у ЗВО пропонує наступну структуру даного процесу: ціннісний, когнітивний, діяльнісний компоненти. Вчений зазначає, що кожний із цих структурних компонентів професійної підготовки не має вирішального системоутворюючого ефекту, але повинен якісно забезпечуватися у змісті професійної підготовки через усвідомлення майбутнім фахівцем сутності та цінної подальшої професійної діяльності; забезпечення індивідуальної траєкторії фахового розвитку для кожного здобувача вищої освіти та ряд іншого [4, с. 380].

Нам імponує думка Л. Березовської стосовно того, що у системі професійної підготовки майбутнього вихователя можна виокремити й його *музичну компетентність*. Під цим поняттям науковиця розуміє комплекс знань, умінь і навичок, що необхідні для реалізації завдань музичного виховання та розвитку дитини, а також спроможність вміло й ефективно включати музичний компонент у різні види діяльності, як у ході організованої (ігрова, освітньо-пізнавальна, трудова, художня, комунікативно-мовленнєва, рухова тощо), так і самостійної діяльності [2, с. 149].

Вчена О. Мкртічян у контексті дослідження проблеми підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку музичних здібностей дітей 4–7 років виокремлює низку організаційно-педагогічних умов, які сприятимуть готовності майбутніх педагогів ЗДО до проведення роботи з музичного виховання. Зокрема, педагогічний супровід такої фахової підготовки, на думку О. Мкртічян, має базуватися на систематичному залученні студентів до активно-творчої позанавчальної діяльності, яка спрямована на формування і розвиток у майбутніх вихователів творчого підходу до роботи з дітьми. Вчена вказує також на важливість створення у закладі вищої освіти культурно-освітнього творчого середовища, яке ґрунтується на основі вивчення студентами мистецьких дисциплін [5, с. 367].

Важливу роль у забезпеченні ефективності педагогічного супроводу підготовки майбутніх вихователів до музичного виховання дошкільників відіграє опанування теорії та методики музичного виховання, що закладено в освітній програмі.

Освітній компонент «Теорія і методика музичного виховання дітей дошкільного віку» належить до освітньої програми професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А-2 Дошкільна освіта. Цей освітній компонент є обов'язковою (нормативною) дисципліною циклу професійної підготовки педагогів дошкільної освіти й спрямований на забезпечення сформованості мистецько-творчої компетентності у дітей дошкільного віку.

Метою зазначеної навчальної дисципліни є формування у студентів основ професійної діяльності в галузі музичного виховання дітей, оволодіння системою знань з теорії та методики музичного виховання, практичними вміннями та навичками організації і проведення активних форм роботи музичної освіти в ЗДО [2, с. 146].

Програма навчальної дисципліни «Теорія та методика музичного виховання» побудована за такими розділами: Розділ 1 «Теоретичні основи методики музичного виховання дітей дошкільного віку» включає вивчення тем: «Теоретичні основи музичного виховання дітей», «Психологічні основи музичного виховання дітей», «Національне підґрунтя музичного виховання дошкільників». Розділ 2 «Види музичної діяльності дітей» характеризує специфіку кожного із видів музичної діяльності (слухання музики, співи, музична ритміка та дитяче інструментування), методичні основи проведення роботи за видами діяльності, коротку характеристику музичного репертуару. Розділ 3 «Форми організації музичної діяльності дітей» характеризує низку форм музично-вихованої роботи з дітьми. Розділ 4 «Музика в закладі дошкільної освіти» містить матеріали щодо організації та керівництва системою музичного виховання у ЗДО; специфіки діяльності педагогічного колективу закладу дошкільної освіти з музичного виховання дітей [5].

Говорячи про організацію педагогічного супроводу фахової підготовки майбутніх вихователів до проведення музично-виховної роботи з дітьми, не можна вказати на роль самостійної роботи, яку закладено при вивченні будь-якої навчальної дисципліни. Відповідно до Положення «Про організацію навчального процесу у закладах вищої освіти» самостійна роботи є головним механізмом опанування навчальним матеріалом у час, що є для студента

вільним від занять.

Ефективність самостійної роботи напряму залежить від методики її організації. Вона має бути органічним продовженням аудиторної роботи, поглиблювати теоретичні знання, сприяти набуттю здобувачем освіти знань з методики проведення окремих елементів музично-виховної роботи, яка може здійснюватися музичним керівником і вихователем спільно (наприклад, розучування таночків на заняттях), а також тільки вихователем у самостійній музичній діяльності дітей (наприклад, гра на саморобних музичних інструментах, закріплення вивченої пісні тощо).

Головною умовою забезпечення якості та продуктивності самостійної роботи студента є зрозуміла й чітка постановка завдань, які визначає викладач. При цьому зазначимо, що опанування навичок виконання завдань самостійної роботи викладач має проводити на аудиторних заняттях, пояснюючи логіку та послідовність виконання. По-друге, викладач має звертати увагу студентів на те, що виконання кожного практико орієнтованого завдання самостійної роботи потребує від студента вияву творчості, самостійної розробки конспектів занять і заходів з урахуванням новацій у музичній педагогіці та у дошкільній освіті.

Таким чином, у даній статті коротко розкрито особливості організації педагогічного супроводу підготовки майбутніх вихователів до музичного виховання дошкільників з огляду на вимоги дошкільної освіти та з урахуванням новацій у практиці вищої школи.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Наказ МОН від 12.01.2021 р. № 33. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponentdoshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Березовська Л. Технології викладання фахових методик дошкільної освіти : навч. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 264 с.
3. Коростіянець Т.П. Педагогічний супровід професійної підготовки студентів. *Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-*

*математичного циклу «ІТМ*плюс – 2017»*: матеріали II Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції (березень 2017 р., м. Суми): у 2 ч. Ч. 2 / упорядн. Чашечникова О.С. Суми : ФОП Цьома С.П., 2017. С. 71-73.

4. Листопад О.А. Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... докт. пед наук. 13.00.04, 13.00.08. Одеса, 2016. 529 с.
5. Матвієнко С.І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 297 с.
6. Мкртічян О. А. Система підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку музичних здібностей дітей 4–7 років. Дис. ... докт. пед. наук зі спеціальності 13.00.04. Харків, 2021. 505 с.
7. Танько Т.П. теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: автореф. дис. ... докт. пед наук. 13.00.04. Харків. 2024. 41 с.